

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. kovo 15 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Direktyva 92/43/EEB — 4 straipsnio 1 dalis ir 12 straipsnio 1 dalis — Paralimni ežero teritorijos neįtraukimas į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą per numatytą terminą — Natrix natrix cypriaca (Kipro geltonskruostis žaltys) rūšies apsaugos sistema“

Byloje C-340/10

dėl 2010 m. liepos 7 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama G. Zavvos ir D. Recchia, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Kipro Respubliką, atstovaujamą K. Lykourgos ir M. Chatzigeorgiou,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai A. Prechal, K. Schiemann, L. Bay Larsen (pranešėjas) ir C. Toader,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: graikų.

Sprendimą

1 Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad:

- neįtraukusi Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų Bendrijos svarbos teritorijų (toliau – BST) sąrašą,
- leidusi vykdyti veiklą, kėlusią didelį pavojų Paralimni ežero ekologiniams požymiams, ir nesiėmusi apsaugos priemonių, būtinų *Natrix natrix cypriaca* (Kipro geltonskruostis žaltys) rūšies, kuri ekologiniu požiūriu svarbi šiam ežerui ir Xyliatos užtvankai, populiacijai apsaugoti, taip pat
- nesiėmusi priemonių, būtinų šios rūšies griežtos apsaugos sistemai sukurti ir taikyti,

Kipro Respublika neįvykdė įsipareigojimų atitinkamai pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102), iš dalies pakeistos 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2006/105/EB (OL L 363, p. 368, toliau – Buveinių direktyva), 4 straipsnio 1 dalį, taip pat Buveinių direktyvą, kaip ji išaiškinta 2005 m. sausio 13 d. Sprendimu *Dragaggi ir kt.* (C-117/03, Rink. p. I-167) ir 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimu *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* (C-244/05, Rink. p. I-8445), ir šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalį.

Teisinis pagrindas

- 2 Pagal Buveinių direktyvos 3 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą „*Natura 2000* pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti [atkurti] iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale“.
- 3 Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Remdamasi III priede (1 etapas) išdėstytais kriterijais ir atitinkama moksline informacija, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. Dideliuose arealuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos atitinka šių rūšių natūralaus paplitimo areale esančias vietas, kuriose egzistuoja jų gyvenimui ir veisimuisi svarbūs fiziniai ar biologiniai veiksniai. Dideliuose arealuose paplitusių vandens gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos siūlomos tik ten, kur yra aiškiai identifikuojamas plotas, kuriame yra jų gyvybei ir veisimuisi būtini fiziniai ir biologiniai veiksniai. <...>

Per trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo sąrašas kartu su informacija apie kiekvieną teritoriją perduodamas Komisijai. <...>

2. Remdamasi III priede (2 etapas) nustatytais kriterijais <...> Komisija, susitarusi su kiekviena valstybe nare pagal jų pateiktus sąrašus sudaro Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, paremtą valstybių narių sąrašais, nurodančiais tas teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių.

<...>

Atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, nurodant teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau prioritetinių natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių, Komisija tvirtina 21 straipsnyje nustatyta tvarka.“

4 Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„1. Išskirtiniais atvejais, kai Komisija nustato, kad 4 straipsnio 1 dalyje minimame sąraše nėra paminėta teritorija, kurioje aptinkamas prioritetas natūralių buveinių tipas ar prioritetas rūšis, kuri, remiantis atitinkama ir patikima mokslinė informacija, yra svarbi to prioriteto natūralių buveinių tipo palaikymui arba prioriteto rūšies išlikimui, pradedamos dvišalės Komisijos ir atitinkamos valstybės narės konsultacijos, kad būtų galima palyginti abiejų šalių naudojamus mokslinių tyrimų duomenis.

2. Jei pasibaigus konsultacijoms, kurios gali tęstis ne ilgiau kaip 6 mėnesius, ginčas lieka neišspręstas, Komisija pateikia Tarybai pasiūlymą tokią teritoriją priskirti prie Bendrijos svarbos teritorijų.

3. Gavusi tokį pasiūlymą, Taryba per tris mėnesius vienbalsiai priima sprendimą.

4. Konsultacijų metu ir laukiant Tarybos sprendimo, nagrinėjamai teritorijai galioja 6 straipsnio 2 dalis.“

5 Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

1.

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių sukurti į IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių griežtos apsaugos jų paplitimo areale sistemą, draudžiančią:

- a) bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje;
- b) šias rūšis tyčia trikdyti, ypač jų perėjimo, jaunikių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu;
- c) tyčia naikinti ar rinkti kiaušinius gamtoje;
- d) pažeisti ar naikinti perėjimo ar poilsio vietas.“

6 Kipro geltonskruostis žaltys (*Natrix natrix cypriaca*) yra prioritetas rūšis, įrašyta į Buveinių direktyvos II priedą ir IV priedo a dalį.

Faktinės bylos aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

7 2006 m. gegužės 16 d. Komisija gavo Kipro aplinkos ir ekologijos organizacijų federacijos skundą dėl nepakankamos Kipro geltonskruosčių žaltčių apsaugos. Šiame skunde teigiama, kad Kipro Respublika padarė klaidą, nes neįtraukė Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų BST sąrašą.

8 Remdamasi turima informacija, Komisija 2007 m. kovo 23 d. išsiuntė Kipro Respublikai oficialų pranešimą, kuriame atkreipė šios valstybės dėmesį į tai, kad šios rūšies apsauga yra nepakankama, nes Paralimni ežero teritorija neįtraukta į nacionalinį siūlomų BST sąrašą ir ši teritorija kartu su Xyliatos užtvanka nesaugoma.

9 2007 m. gegužės 18 d. raštu Kipro Respublika atsakė į oficialų pranešimą ir nurodė, jog kompetentinga valdžios institucija diskutuoja su susijusiomis šalimis, kad iki 2007 m. pabaigos priimtų bendrą pasiūlymą įtraukti Paralimni ežero zoną į nacionalinį siūlomų BST sąrašą. Ši valstybė narė taip pat išvardijo įvairias priemones, kurių imtasi šiai zonai ir Xyliatos užtvankai apsaugoti. Galiausiai ji nurodė, kad oficialus pranešimas išsiųstas per anksti ir pažeidus teisės normas: Komisija turėjo laikytis Buveinių direktyvos 5 straipsnyje numatytos procedūros, o ne SESV 258 straipsnyje numatytos procedūros dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

- 10 2008 m. birželio 6 d. Komisija išsiuntė pagrįstą nuomonę, kurioje padarė išvadą, kad nepriėmusi įstatymų ir kitų teisės nuostatų, būtinų įgyvendinti Buveinių direktyvą, Kipro Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal minėtą direktyvą. Komisija paragino Kipro Respubliką per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo imtis būtinų priemonių, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.
- 11 2008 m. lapkričio 21 d. raštu Kipro Respublika atsakė į šią pagrįstą nuomonę ir nurodė priemones, kurių imtasi Kipro geltonskruosčiams žalčiams apsaugoti; taip pat ji pabrėžė, kad padarytas progresas įtraukiant Paralimni ežero teritoriją į nacionalinį siūlomų BST sąrašą.
- 12 2009 m. gruodžio 18 d. raštu Komisija priminė skundus dėl gyvenamųjų zonų plėtros šiaurinėje Paralimni ežero teritorijos dalyje.
- 13 2009 m. gruodžio 23 d. raštu Kipro Respublika pranešė Komisijai, kad minėta teritorija 2009 m. lapkričio 24 d. oficialiai įtraukta į nacionalinį siūlomų BST sąrašą. Vis dėlto ši valstybė narė į šį sąrašą neįtraukė Paralimni ežero šiaurinio galo.
- 14 Taip pat Kipro Respublika paneigė Komisijos nurodytus skundus dėl gyvenamųjų zonų plėtros minėto ežero teritorijos šiaurinėje dalyje.

Dėl ieškinio

Paralimni ežero teritorijos neįtraukimas į nacionalinį siūlomų BST sąrašą

Šalių argumentai

- 15 Komisija mano, kad prieš pasibaigiant pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui neįtraukusi Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų BST sąrašą, Kipro Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį.
- 16 Dėl Buveinių direktyvos 5 straipsnio 1 dalies, kurią per ikiteisminę procedūrą Kipro Respublika pareikalavo taikyti, kai Komisija konstatavo, kad į nacionalinį siūlomų BST sąrašą neįtraukta Kipro geltonskruosčiams žalčiams išlikti būtina teritorija, Komisija tvirtina, kad ši nuostata taikoma, kai ji ir atitinkama valstybė narė nesutaria moksliniu požiūriu, tačiau tokio nesutarimo šiuo atveju nėra. Šiuo atveju abi šalys vadovavosi ta pačia informacija ir jos neginčijo. 2008 m. rugpjūčio 12 d. ir lapkričio 21 d. raštais Kipro Respublika įsipareigojo įtraukti Paralimni ežero zoną į nacionalinį siūlomų BST sąrašą. Todėl nesutarimo moksliniu požiūriu ir duomenų palyginimo klausimas nekilo.
- 17 Papildomai Komisija tvirtina, jog yra rimtų požymių, kad teritorijos ribos, apie kurias jai galiausiai pranešta, nurodant siūlomą BST, yra netinkamos Kipro geltonskruosčiams žalčiams apsaugoti ir išsaugoti, nes neapima šiauriniame Paralimni ežero gale esančios svarbios teritorijos, kurios statusas 2009 m. pakeistas joje leidus statybas, todėl pažeidimas toliau tęsiamas.
- 18 Kipro Respublika primena, kad ji niekada neprieštaravo, kad Paralimni ežero teritorija turi būti BST. Tačiau ji tvirtina, kad dabar nustatytos šios siūlomos BST ribos yra pakankamos nagrinėjamai rūšiai apsaugoti ir išsaugoti. Ši rūšis aptinkama tik siūlomos BST pietinėje ir rytinėje dalyje. Be to, Komisijos nurodytoje Austrijos eksperto studijoje nepateikiama jokių aiškių gairių, kaip nustatyti pakankamai Kipro geltonskruosčių žalčių apsaugai būtinas siūlomos BST ribas.
- 19 Kadangi Kipro Respublika, remdamasi mokslo duomenimis, tvirtina, kad siūlomos BST ribos yra pakankamos Kipro geltonskruosčiams žalčiams ir jų buveinėms apsaugoti, o Komisija tuo abejoja, jos nesutaria moksliniu požiūriu dėl mokslo duomenų vertinimo. Šis nesutarimas yra pakankamas pagrindas pradėti Buveinių direktyvos 5 straipsnyje numatytą dvišalių konsultacijų procedūrą.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 20 Dėl ieškinio dalyko reikia priminti, kad Teisingumo Teismas gali bet kuriuo metu pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 92 straipsnio 2 dalį sava iniciatyva nagrinėti viešosios tvarkos išlyga grindžiamą ieškinio nepriimtumo pagrindą.
- 21 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad ikiteismine procedūra siekiama suteikti atitinkamai valstybei narei galimybę, pirma, įvykdyti iš Sąjungos teisės kylančius įsipareigojimus ir, antra, veiksmingai pateikti savo gynybos pagrindus atsakant į Komisijos pateiktus kaltinimus. Taigi pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dalykas apibrėžiamas per šioje nuostatoje numatytą ikiteisminę procedūrą. Todėl ieškinys negali būti grindžiamas kitais nei per ikiteisminę procedūrą pareikštais kaltinimais (žr., be kita ko, 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-152/98, Rink. p. I-3463, 23 punktą).
- 22 Šiuo atveju reikia pažymėti, kad iš bylos dokumentų nematyti, nei kad vykdant ikiteisminę procedūrą, t. y. pateikiant oficialų pranešimą arba pateikiant pagrįstą nuomonę, šalys būtų kėlusios Paralimni ežero teritorijos ribų klausimą, nei kad Komisija būtų pateikusi kokių nors argumentų dėl šios teritorijos šiaurinės dalies. Kiek tai susiję su tuo, kad Paralimni ežero zona neįtraukta į nacionalinį siūlomų BST sąrašą, pažymėtina, kad Komisija, apibūdinusi bendrais žodžiais ir nenurodžiusi ribų, tik pareikalavo šią zoną įtraukti į nacionalinį siūlomų BST sąrašą, o Kipro Respublika įsipareigojo įtraukti ją į šį sąrašą ir tai iš esmės padarė praėjus daugiau kaip septyniolikai mėnesių nuo pagrįstos nuomonės pateikimo.
- 23 Kadangi vykdant ikiteisminę procedūrą visiškai nebuvo kalbama apie Paralimni ežero teritorijos ribas nei konkrečiai keliamas šiaurinės teritorijos dalies įtraukimo į ją klausimas, ieškinys, kiek jis susijęs su šiuo klausimu, yra nepriimtinas.
- 24 Dėl kaltinimo tuo, kad Paralimni ežero zona neįtraukta į nacionalinį siūlomų BST sąrašą, Teisingumo Teismas pažymi, kad apskritai nebuvo ginčijama, jog šią zoną reikia į šį sąrašą įtraukti.
- 25 Todėl reikia pripažinti, kad, pirma, sąlygos taikyti Buveinių direktyvos 5 straipsnį bet kuriuo atveju nėra įvykdytos nė vieno iš šių dviejų kaltinimų atžvilgiu.
- 26 Antra, dėl kaltinimo neįtraukus Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų BST sąrašą pažymėtina, jog neginčijama, kad ši teritorija nebuvo įtraukta į nagrinėjamą sąrašą prieš pasibaigiant pagrįstoje nuomonėje nurodytam terminui.
- 27 Įsipareigojimų neįvykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į padėtį valstybėje narėje pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje ir į vėlesnius pakeitimus Teisingumo Teismas atsižvelgti negali (žr., be kita ko, 2007 m. sausio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-183/05, Rink. p. I-137, 17 punktą ir 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-164/09, 19 punktą), todėl reikia pripažinti, kad su šiuo kaltinimu susijusi Komisijos ieškinio dalis yra pagrįsta.

Leidimas vykdyti veiklą, pažeidusią ar naikinusią nagrinėjamą rūšies buveinę

Dėl priimtumo

– Šalių argumentai

- 28 Kipro Respublika tvirtina, kad nei oficialiame pranešime, nei pagrįstoje nuomonėje nenurodyta šaudyklos veikla ir ekskavacijos darbai. Todėl Komisija išplėtė ginčo dalyką, kai ieškinyje nurodė šaudyklą ir ekskavacijos darbus, kaip nagrinėjamą rūšies buveinę pažeidžiančią ar naikiniančią veiklą.

- 29 Kipro Respublika tvirtina, kad nagrinėdamas Komisijos pareikštus kaltinimus Teisingumo Teismas negali atsižvelgti į šiuos argumentus, nes ši valstybė narė neturėjo galimybės dėl jų pateikti pastabų. Iš tiesų ginčo dalyką galima išplėsti įtraukiant faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai buvo pateikta pagrįsta nuomonė, tik jei šios aplinkybės yra tokio paties pobūdžio kaip nurodytosios šioje nuomonėje ir yra to paties elgesio dalis, tačiau taip nėra šiuo atveju.
- 30 Kalbant apie „ežero šiaurinės dalies“ gyvenamosios teritorijos plėtrą, oficialiame pranešime bendrai pateikti argumentai nepatiksinti pagrįstoje nuomonėje. Konkrečiai tariant, gyvenamosios teritorijos plėtra nagrinėjamoje vietovėje pirmą kartą paminėta 2009 m. gruodžio 18 d. Komisijos rašte. „Ežero šiaurinė dalis“ neminima nei oficialiame pranešime, nei pagrįstoje nuomonėje.
- 31 Todėl Kipro Respublika mano, kad Komisijos argumentus, susijusius su šaudykla, ekskavacijos darbai ir gyvenamosios teritorijos plėtra šiaurinėje Paralimni ežero dalyje, reikia atmesti kaip nepriimtinius.
- 32 Komisija pažymi, kad oficialiame pranešime ir pagrįstoje nuomonėje ji kritikavo Kipro Respublikos elgesį, t. y. tai, kad ši leido vykdyti veiklą, keliančią didelį pavojų minėto ežero ekologiniams požymiams, ir nesiėmė apsaugos priemonių, būtinų Kipro geltonskruosčių žalčių populiacijai išlaikyti, taip pažeisdama Sąjungos teisę. Šiuo atžvilgiu ir pagrįsdama šį kaltinimą Komisija konkrečiai nurodo pernelyg didelį vandens išgavimą, gyvenamųjų zonų plėtrą ir motokroso varžybas.
- 33 Nors eksploatuoti šaudyklą ir vykdyti ekskavacijos darbus pradėta vėliau, nei pateikta pagrįsta nuomonė, Komisija mano, kad ginčo dalykas gali apimti po šios nuomonės pateikimo atsiradusias aplinkybes, jeigu jos yra tokio paties pobūdžio kaip nurodytosios minėtoje nuomonėje ir yra to paties elgesio dalis. Nagrinėjamos aplinkybės yra to paties pobūdžio, kaip nurodytosios pagrįstoje nuomonėje ir yra to paties elgesio dalis.
- 34 Dėl tariamo patikslinimo pateikus argumentus dėl gyvenamųjų zonų plėtos Komisija pažymi, kad ji apibrėžė bendrą koncepciją kaip gyvenamųjų zonų plėtrą „prie ežero, taip pat jo teritorijoje“. Šis patikslinimas aiškiai apėmė ir šiaurinę ežero dalį, nes ji yra ežero „teritorijoje“. Bet kuriuo atveju Komisija neturėjo jokios realios galimybės naujausios gyvenamųjų zonų plėtos problemos, susijusios su šiaurine ežero dalimi, aptarti oficialiame pranešime ar pagrįstoje nuomonėje, nes Kipro Respublika šią teritoriją į miesto plėtos planą įtraukė tik 2009 m. kovo mėnesį, t. y. gerokai po to, kai baigėsi terminas atsakyti į pagrįstą nuomonę.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 35 Dėl ekskavacijos darbų reikia pažymėti, kad jie yra tarp faktinių aplinkybių, kurias Komisija nurodė oficialiame pranešime ir pagrįstoje nuomonėje, pateikdama kaltinimus Kipro Respublikai.
- 36 Todėl argumentas, susijęs su leidimu vykdyti ekskavacijos darbus, yra priimtinas.
- 37 Dėl šaudyklos veiklos reikia pabrėžti, kad, kaip tai pripažino pati Komisija, ši aplinkybė nėra paminėta vykdančią ikiteisminę procedūrą. Tiesa, kad į aplinkybes, kurios, nors atsirado po to, kai pateikta pagrįsta nuomonė, bet yra to paties pobūdžio kaip šioje nuomonėje nurodytosios ir sudaro to paties elgesio dalį, galima atsižvelgti nagrinėjant ieškinį dėl išpareigojimų neįvykdymo (šiuo klausimu žr. 1983 m. kovo 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, 42/82, Rink. p. 1013, 20 punktą ir 1988 m. vasario 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, 113/86, Rink. p. 607, 11 punktą), tačiau kitaip nei vandens išgavimas, gyvenamųjų zonų plėtra, ekskavacijos darbai ir motokroso varžybų organizavimas, šaudyklos veikla nėra tokia aplinkybė.
- 38 Todėl argumentas, susijęs su šaudyklos veikla, yra nepriimtinas.

- 39 Dėl argumento, susijusio su Paralimni ežero šiaurinės dalies gyvenamosios teritorijos plėtra ir jos poveikiu šiai teritorijai, reikia pripažinti, kad atsižvelgiant į tai, kas nurodyta šio sprendimo 23 punkte ir į tai, kad Komisija šio argumento bet kuriuo atveju nebuvo nurodžiusi nei oficialiame pranešime, nei motyvuotoje nuomonėje, jis taip pat yra nepriimtinas.

Dėl esmės

– Šalių argumentai

- 40 Komisija mano, kad Teisingumo Teismo praktika, kurioje pripažįstama būtinybė apsaugoti siūlomas BST ir siekti Buveinių direktyvos tikslų, susijusių su vientiso Europos ekologinio tinklo sukūrimu, taikoma ir teritorijoms, kurios atitinka būtinus ekologinius kriterijus, kad būtų įtrauktos į siūlomų BST sąrašą.
- 41 Komisija nurodo, kad Kipro Respublika neteisėtai leidžia išgauti per didelį kiekį vandens, dėl ko naikinama nagrinėjamos rūšies buveinė arba nyksta jos ypatumai. Be to, gyvenamųjų zonų plėtra nagrinėjamoje vietovėje sumažina šios buveinės plotą, todėl daro didelę žalą nagrinėjamos vietovės ir rūšies išsaugojimui. Motokroso varžybų organizavimas irgi ypač kenkia Kipro geltonskruosčiams žalčiams dėl nuolatinio trikdymo, taip pat yra pavojaus šaltinis, nes per šias varžybas gyvūnai sužeidžiami ar net nužudomi.
- 42 Kipro Respublika teigia, kad nutraukė vandens išgavimą vietovėse, kur yra Kipro geltonskruosčių žalčių buveinė, ir kad nerimas dėl vandens lygio kritimo šios rūšies buveinėje ir šios buveinės naikinimo dėl vandens išgavimo nebėra pagrįstas. Dėl gyvenamųjų namų statybos „prie ežero“ valstybė narė atsakovė pabrėžia, kad nėra jokios gyvenamosios teritorijos plėtros nagrinėjamos siūlomos BST viduje ir kad gyvenamosios teritorijos plėtra šalia šios teritorijos nemažina Kipro geltonskruosčių žalčių buveinės ir nedaro žalingo poveikio, priešingai, nei tvirtina Komisija. Dėl motokroso trasos eksploatavimo Kipro Respublika pažymi, kad jis nutrauktas, o pati trasa išardyta.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 43 Reikia priminti, kad kai teritorijos, tinkamos identifikuoti kaip Bendrijos svarbos teritorijos, įtraukiamos į Komisijai perduodamus nacionalinius teritorijų sąrašus, ypač kai jose gali būti aptinkama prioritetinių natūralių buveinių tipų arba prioritetinių rūšių, pagal Buveinių direktyvą valstybės narės turi imtis apsaugos priemonių, tinkamų, atsižvelgiant į šioje direktyvoje numatytą išsaugojimo tikslą, apsaugoti su šiomis teritorijomis susijusį valstybės ekologinį interesą (žr. minėto Sprendimo *Draggagi ir kt.* 30 punktą).
- 44 Pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį nustatant į Komisijai perduodamą nacionalinį sąrašą įrašytoms teritorijoms taikomą tinkamos apsaugos režimą reikalaujama, kad valstybės narės neleistų intervencijų, kurios gali labai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams. Taip yra būtent tuomet, kai intervencija gali smarkiai sumažinti teritorijos plotą arba dėl jos gali išnykti teritorijoje gyvenančios prioritetinės rūšys; arba galiausiai dėl jos gali būti sunaikinta teritorija ar išnykti jai būdingi požymiai (žr. minėto Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* 46 ir 47 punktus).
- 45 Iš tiesų, jei taip nebūtų, Europos Sąjungos sprendimų priėmimo procesas, kuris remiasi ne tik tokių teritorijų, apie kurias valstybės narės yra pranešusios, vientisumu, bet pasižymi ir valstybių narių pasiūlytų skirtingų teritorijų ekologiniu palyginimu, galėtų būti iškraipytas, ir Komisija nebegalėtų atlikti savo pareigų šioje srityje, būtent patvirtinti sąrašo, į kurį įtrauktos atrinktos teritorijos, pripažintos Bendrijos svarbos teritorijomis, siekiant sudaryti vientisą specialią saugomų teritorijų Europos ekologinį tinklą (žr. minėto Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* 41 ir 42 punktus).

- 46 Pateikti samprotavimai bet kuriuo atveju taip pat taikomi *mutatis mutandis* teritorijoms, dėl kurių nagrinėjama valstybė narė neprieštarauja, kad jos atitinka Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus ekologinius kriterijus ir kurios todėl turi būti įtrauktos į Komisijai perduodamą nacionalinį siūlomų BST sąrašą.
- 47 Iš tiesų, atsižvelgiant į Buveinių direktyvą ir ja siekiamus tikslus, negalima pritarti, kad teritorijai, kaip antai nagrinėjama šiuo atveju, dėl kurios atitinkama valstybė narė neprieštarauja, kad ji turi būti įtraukta į minėtą sąrašą, netaikoma jokia apsauga.
- 48 Dėl Kipro Respublikos elgesio, kuriuo Komisija skundžiasi ir kuriuo, jos teigimu, naikinama Kipro geltonskruosčių žalčių buveinė Paralimni ežero zonoje ir toje pačioje teritorijoje keliamas pavojus šios rūšies populiacijos išlaikymui, neginčijama, kad motokroso varžybų organizavimas nagrinėjamoje teritorijoje, kurį valstybė narė atsakovė tvirtina nutraukusi po to, kai baigėsi pagrįstoje nuomonėje nurodytas terminas, yra elgesys, keliantis didelį pavojų šios teritorijos ekologiniams požymiams.
- 49 Todėl šiuo atžvilgiu kaltinimas yra pagrįstas.
- 50 Dėl per didelio vandens išgavimo nagrinėjamoje teritorijoje pažymėtina, jog iš bylos dokumentų matyti, kad jis suėjęs pagrįstoje nuomonėje nustatytam dviejų mėnesių terminui dar nebuvo nutrauktas. Aišku, kad šiuo atveju tokio tipo veiksmai gali padaryti didelės žalos Kipro geltonskruosčių žalčių buveinei ir šios rūšies apsaugai, ypač sausros metais.
- 51 Todėl ir šiuo aspektu kaltinimą reikia patvirtinti.
- 52 Kiek tai susiję su gyvenamųjų zonų plėtra ne šiaurinėje, o kitoje nagrinėjamos siūlomos BST dalyje, dėl kurios tariamai sumažėjo nagrinėjamos rūšies buveinės plotas ir kuriuo Komisija kaltina Kipro Respubliką, pastaroji pripažįsta, kad tokia plėtra vykdyta aplink siūlomą BST, bet ne jos viduje, ir ginčija Komisijos nurodomą žalingą poveikį.
- 53 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, vykstant procesui dėl išpareigojimų neįvykdymo, būtent Komisija turi įrodyti išpareigojimų neįvykdymą ir pateikti Teisingumo Teismui reikiamus duomenis šiam išpareigojimų neįvykdymui patikrinti, ir ji negali remtis kokiomis nors prielaidomis (žr., be kita ko, minėto Sprendimo *Komisija prieš Airiją* 39 punktą ir 2011 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-90/10, 25 punktą).
- 54 Kadangi nėra jokių įrodymų, kad minėta gyvenamųjų zonų plėtra daro poveikį Kipro geltonskruosčių žalčių buveinės plotui atitinkamoje siūlomos BST dalyje, tokio argumento, kaip ir su juo susijusio argumento dėl leidimo vykdyti ekskavacijos darbus, bet kuriuo atveju negalima laikyti pagrįstu.
- 55 Vadinas, kaltinimą tuo, kad Buveinių direktyva pažeista leidus vykdyti veiklą, kuria pažeidžiama arba naikinama nagrinėjamos rūšies buveinė Paralimni ežero teritorijoje, reikia patvirtinti, išskyrus jo dalį, pagrįstą šio sprendimo 54 punkte aptartomis aplinkybėmis.

Griežtos Kipro geltonskruosčių žalčių apsaugos sistemos nesukūrimas ir netaikymas

Šalių argumentai

- 56 Komisija tvirtina, kad leidusi vykdyti minėtą veiklą, būtent per daug išsiurbti vandenį ir organizuoti motokroso varžybas, ir netaikiusi apsaugos priemonių Kipro Respublika neįvykdė išpareigojimo pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį. Iš tiesų dėl minėtos veiklos Kipro geltonskruosčių žalčių buveinės plotas ir šios rūšies populiacija Paralimni ežero zonoje sumažėjo.

- 57 Komisija mano, kad gyvenamųjų zonų projektai minėtoje teritorijoje daro didelę įtaką, nes žemės darbai ir šiukšlės blogina minėtos rūšies buveinę. Šiaurinės Paralini ežero dalies dalijimas taip pat pažeidžia Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a ir b punktus.
- 58 Išskyrus neteisėtą naudojimąsi varžybų trasa, Kipro Respublika tvirtina, jog ėmėsi būtinų priemonių, kad būtų taikoma griežtos Kipro geltonskruosčių žalčių apsaugos sistema, todėl nepažeidė įsipareigojimų, jai tenkančių pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 59 Reikia priminti, kad pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių sukurti į tos pačios direktyvos IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių griežtos apsaugos jų natūralaus paplitimo areale sistemą, draudžiančią bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje, šias rūšis tyčia trikdyti, ypač jų perėjimo, jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu, tyčia naikinti ar rinkti kiaušinius gamtoje ir pažeisti ar naikinti veisimosi ar poilsio vietas.
- 60 Kad perkeltų šią nuostatą, valstybės narės turi ne tik priimti visus teisės aktus, bet ir imtis konkrečių ir specialių apsaugos priemonių šiuo atžvilgiu (minėto Sprendimo *Komisija prieš Airiją* 29 punktas).
- 61 Taip pat griežtos apsaugos sistemai reikia priimti nuoseklias ir suderintas prevencinio pobūdžio priemones (2006 m. kovo 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-518/04, 16 punktas ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Airiją* 30 punktas).
- 62 Tokia griežtos apsaugos sistema turi suteikti galimybę veiksmingai sutrukdyti bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti į Buveinių direktyvos IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių individus gamtoje, šias rūšis tyčia trikdyti, ypač jų perėjimo, jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu, tyčia naikinti ar rinkti kiaušinius gamtoje ir pažeisti ar naikinti šių rūšių veisimosi ar poilsio vietas (šiuo klausimu žr. 2011 m. birželio 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją*, C-383/09, Rink. p. I-4869).
- 63 Šiuo atveju valstybė narė atsakovė pripažįsta, kad leidusi organizuoti motokroso varžybas pažeidė Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį.
- 64 Dėl per didelio vandens išgavimo, atsižvelgiant į šio sprendimo 50 punktą ir tai, kad buvo žinoma, jog Kipro geltonskruosčiai žalčiai veisiasi Paralimni ežero zonoje, reikia pripažinti, kad tai bet kuriuo atveju buvo tyčinis trikdymas, kaip jis suprantamas pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį.
- 65 Kiek tai susiję su argumentu, kad gyvenamųjų zonų plėtra Paralimni ežero zonoje daro žalą Kipro geltonskruosčiams žalčiams, iš byloje pateiktų įrodymų aišku, kad minėto ežero zonoje ar šalia jos, ypač jos šiaurinėje dalyje ar šalia jos, vykdoma gyvenamųjų zonų plėtra ir statybos, su kuriomis susiję ekskavacijos darbai, gali trikdyti šią rūšį, saugomą kartu su šios teritorijos ekosistema.
- 66 Tokiomis aplinkybėmis matyti, jog Kipro Respublika nesukūrė griežtos apsaugos sistemos, kad būtų veiksmingai išvengta viso to, apie ką priminta šio sprendimo 62 punkte.
- 67 Vadinasi, kaltinimas pažeidus Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalį yra pagrįstas.
- 68 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia patenkinti Komisijos ieškinį, išskyrus tai, kas nurodyta šio sprendimo 55 punkte.
- 69 Todėl reikia pripažinti, kad Kipro Respublika:
- neįtraukusi Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų BST sąrašą,

- leidusi vykdyti veiklą, kėlusią didelį pavojų Paralimni ežero ekologiniams požymiams, ir nesiėmusi apsaugos priemonių, būtinų *Natrix natrix cypriaca* (Kipro geltonskruostis žaltys) rūšies, kuri ekologiniu požiūriu svarbi šiam ežerui ir Xyliatos užtvankai, populiacijai apsaugoti, taip pat
  - nesiėmusi priemonių, būtinų šios rūšies griežtos apsaugos sistemai sukurti ir taikyti,
- neįvykdė įsipareigojimų atitinkamai pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį, pagal šią Buveinių direktyvą ir pagal šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁷⁰ Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Kipro Respublika iš esmės pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. Kipro Respublika:

- **neįtraukusi Paralimni ežero teritorijos į nacionalinį siūlomų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą,**
- **leidusi vykdyti veiklą, kėlusią didelį pavojų Paralimni ežero ekologiniams požymiams, ir nesiėmusi apsaugos priemonių, būtinų *Natrix natrix cypriaca* (Kipro geltonskruostis žaltys) rūšies, kuri ekologiniu požiūriu svarbi šiam ežerui ir Xyliatos užtvankai, populiacijai apsaugoti, taip pat**
- **nesiėmusi priemonių, būtinų šios rūšies griežtos apsaugos sistemai sukurti ir taikyti,**
- **neįvykdė įsipareigojimų atitinkamai pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, iš dalies pakeistos 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2006/105/EB, 4 straipsnio 1 dalį, pagal šią Direktyvą 92/43, iš dalies pakeistą, ir pagal tos pačios Direktyvos 92/43, iš dalies pakeistos, 12 straipsnio 1 dalį.**

2. Kipro Respublika padengia bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.